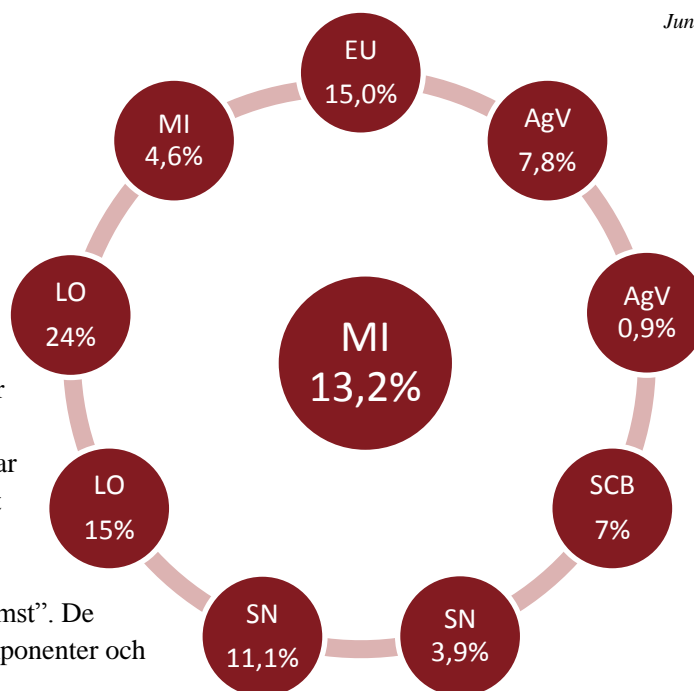

Många svar på samma fråga

Inkomst, lön och skillnad – begrepp som förvirrar

Hur stor är skillnaden på vad kvinnor och män tjänar? Det är en enkel fråga, men den har många olika svar. Det beror nämligen på hur och vad man räknar. Redan i frågan döljer sig den första fällan. Vad menar man med ”tjänar”? Det är ett otydligt begrepp och när man söker svaret på frågan gäller det till att börja med att hålla isär begreppen ”lön” och ”inkomst”. De båda begreppen innehåller olika komponenter och definieras olika av olika aktörer.

Inkomsten betalas ut under en bestämd tidsperiod, oftast ett år. Den bestäms av hur mycket man arbetar under denna period. Heltid, deltid, sjukdom, tjänstledighet och annan frånvaro liksom ersättning för till exempel övertid spelar in när inkomsten beräknas. I inkomstbegreppet kan även olika transfereringar (som till exempel barn- och bostadsbidrag) ingå. I många sammanhang ser man inkomst som det man hittar i deklaraionsblanketten. Där ryms tre inkomstbegrepp: tjänst, kapital och näringsverksamhet. Medlingsinstitutet gör inga analyser av inkomstskillnader mellan kvinnor och män. Enligt SCB är kvinnors medelarbetsinkomst 74,8 procent av männens³.

Lönen är en ersättning för utfört arbete under en given tidsenhet till exempel en månad eller en timme. I lönestrukturstatistiken, som Medlingsinstitutet använder för analys av löneskillnaden mellan könen, redovisas lön som månadslön. Timlön räknas om till månadslön och deltid till heltid för att det ska gå att göra en jämförelse. Fasta och rörliga tillägg ingår i begreppet *månadslön*.

Grundlönen är ett lönebegrepp där fasta och rörliga tillägg inte räknas in.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män beror på vilket lönemått (grundlön eller månadslön) som används. Mäter man skillnaderna i hela ekonomin eller i olika sektorer påverkas resultatet. Lönenivåerna varierar mellan olika sektorer på arbetsmarknaden. Räknar man in olika tillägg, som jour och ob-tillägg, påverkas också löneskillnaden. Det gäller även bonus och andra oregelbundna ersättningar.

En bukett av svar på hur stor löneskillnaden mellan kvinnor och män är. Inget svar är fel. Man har bara valt olika sätt att räkna.¹

3,6 miljoner kronor skiljer livsinkomsten mellan könen enligt ett sätt att räkna.² Andra sätt kan ge helt andra resultat.

¹Statistics explained”, Eurostat

²Vad säger den officiella lönestatistiken om löneskillnaden mellan kvinnor och män 2015”, Medlingsinstitutet, 2016

³Utvecklingen av löneskillnader mellan statsanställda kvinnor och män åren 2000-2015, Arbetsgivarverket, 2016

⁴Lönerapport år 2015”, LO, 2015

⁵På tal om kvinnor och män”, SCB, 2014

⁶Fakta om löner och arbetstider 2016”, Svenskt Näringsliv 2016

⁷Delegationen för jämställdhet i arbetslivet, www.jamstalldhetiarbetslivet.se

⁸Statistiska Centralbyrån, hushållens ekonomi 2013

Den viktigaste orsaken till löneskillnaden mellan kvinnor och män är att de i stor utsträckning arbetar i olika yrken och att lönenivåerna i dessa yrken skiljer sig åt. Också andra faktorer spelar in: ålder, vilken sektor man arbetar i, utbildning och om man arbetar hel- eller deltid. Med en statistisk metod som kallas *standardvägning* kan man räkna bort den skillnad som beror på dessa faktorer. Då minskar löneskillnaden betydligt

Kvar finns en oförklarad skillnad. Det betyder inte att den beror på diskriminering, även om det kan vara en del av förklaringen. Det finns många andra orsaker till olikheter i lönenivå som inte fångas upp av statistiken. Det går till exempel inte att i statistiken se vem som har chefsjobb på mellannivå.

Det finns också andra sätt att räkna på löneskillnaden. Med så kallad *regressionsanalys* kan man värdera vikten av olika faktorer.

Förändringen av löneskillnaden över tid påverkas av löneutvecklingen för kvinnor och män, men också av att ålders- och utbildningssammansättningen förändras – så kallade strukturella förändringar

Ett exempel på strukturella förändringar är att pensionsavgångar kan påverka statistiken. I ett yrke där många äldre män går i pension ändras lönestrukturen om yngre medarbetare rekryteras liksom om könssammansättningen förändras.

Tabellen nedan, som är hämtad ur rapporten ”Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2015 – vad säger den officiella lönestatistiken?” visar skillnaden före och efter standardvägning.

Genomsnittslöner och kvinnors lön i procent av mäns 2015

	Kvinnor	Män	Totalt	Löneskillnad i procent	Löneskillnad i procent efter standardvägning
Samtliga sektorer	29 900	34 100	32 000	12,5	4,6
Privat sektor	30 200	34 300	32 700	11,9	5,7
Arbetare	24 800	27 700	26 600	10,3	3,1
Tjänstemän	35 400	43 400	39 900	18,3	7,7
Offentlig sektor	29 500	33 500	30 600	12,0	2,1
Kommuner	27 700	29 000	28 000	4,6	0,4
Landsting	32 800	42 200	34 800	22,4	3,9
Staten	33 900	36 600	35 200	7,3	4,2

Källa: Medlingsinstitutet

Skillnad mellan könen kan alltså beräknas på olika sätt

- Genom att jämföra inkomst. Då spelar heltid eller deltid in och kapitalinkomster och olika typer av bidrag kan vägas in.
- Genom att jämföra lön. Då spelar yrke, sektor, ålder och utbildning in.
- Genom att använda den statistiska metoden standardvägning. Då rensar man bort effekten av att kvinnor och män är fördelade olika mellan yrke, ålder, utbildning, sektor och arbetstid.
- Genom att använda statistiska metoder kan man också se hur stor inverkan olika faktorer har på löneskillnaden.

Ingen metod är mer eller mindre ”sann” än någon annan. Det är en fråga om vilket perspektiv man väljer och vad man vill belysa.